

і про виконання та фонограми сприяє забезпеченню правомірного використання в Україні вітчизняних та зарубіжних творів, виконань і фонограм, становленню цивілізованого ринку інтелектуальної власності, а також дає можливість використовувати Інтернет та інші глобальні цифрові мережі як правомірний ринок культурної та інформаційної сфери.

На думку Генерального директора ВОІВ доктора права Каміля Ідріса, Договори ВОІВ “відкривають нову віху у модернізації міжнародного законодавства з авторського права і суміжних прав у новій цифровій епосі”, та “мають ключове значення для подальшого розвитку Інтернету”.

Література

1. “Про приєднання України до Міжнародної конвенції про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення, підписаний в Римі 26 жовтня 1961 року” Закон України від 20 вересня 2001 р.
2. “Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми” Закон України від 20 вересня 2001 р.
3. “Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право” Закон України від 20 вересня 2001 р.
4. Андрущук Г.О. Приєднання України до міжнародних договорів з інтелектуальної власності стане кроком на шляху до СОТ // Світ. – 2001. – № 37 – 38. – жовтень.
5. Дроб’язко Р. Договори Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право та про виконання і фонограми // Право України. – 1998. – № 12.
6. Даценко К. Авторские права в Интернете защитит закон // Юридическая практика. – 2002. – № 1 (211).
7. Загородній С, Коротаєва Ю. Інтернет – договори ВОІВ та дискусійні питання авторського права і суміжних прав // Інтелектуальна власність. – 2001. – № 5 – 6.

Чазарова Ю.Є.,

аспірант кафедри підприємництва

та міжнародного приватного права

Національної юридичної академії України

ім. Ярослава Мудрого, м. Харків

ПРОБЛЕМИ АКТУАЛІЗАЦІЇ ВЛАСТИВОСТЕЙ ОБ’ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ В ЦІЛЯХ ЗДІЙСНЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ ТРАНСАКЦІЇ

Результати інтелектуальної діяльності людей вже давно стали не просто об’єктами цивільних прав, а затребуваним, ліквідним товаром економічного обігу.

Інтелектуальний продукт може бути залучений у ринкові відносини у різних формах, зокрема в процесі такої корпоративної трансакції як участь у господарському товаристві шляхом внесення вкладу до його статутного фонду згідно з ч.1 ст. 13 Закону України “Про господарські товариства” 1991р. Але досі не розроблений єдиний підхід та правовий механізм внесення прав на об’єкти інтелектуальної власності в якості вкладу в статутний фонд. Вивченню та адаптації зазнали лише майнова та грошова форми участі в господарському товаристві. Просте розповсюдження механізму правового забезпечення товарного обігу матеріальних речей на виключні права неприпустиме внаслідок специфіки самого інтелектуального продукту та відмінного від права власності змісту виключних прав на нього.

Права інтелектуальної, зокрема промислової, власності – товар особливий, який має відмінні від інших об’єктів цивільних прав ознаки, що, безумовно, відбивається на їх здатності бути вкладом до статутного фонду. Передусім, йдеться про нематеріальні блага, результати творчої, інтелектуальної, розумової діяльності людей, які, як правило, отримують зовнішній вираз і закріплення на матеріальних носіях, але від цього не позбуваються свого ідеального характеру. Як вказує В.А. Дозорцев, головна особливість інтелектуального продукту полягає в його необмеженості у просторі та, відповідно, у можливості одночасного використання необмеженим колом осіб. Він також не зазнає фізичного зносу, тобто не обмежений у часі існування. Це обумовлює необхідність закріплення виключного права на нього за конкретною особою. Будучи за своєю природою абсолютним правом, воно “забезпечує своєму власнику легальну монополію на виконання різних дій (з використання результатів їхньої творчості та розпорядження ними) з одночасною заборонаю всім іншим особам виконувати вказані дії”.

Як вже зазначалося, на думку більшості вчених права на об’єкти промислової власності є абсолютними. Але з цього правила існують виключення. Наприклад, назва місця походження товару, відкриття, раціоналізаторська пропозиція не є об’єктами виключного абсолютного права. На відносній монополії засновані права суб’єктів на колективний товарний знак. Питання про наявність виключного права на ноу-хау ще не отримало одноставного вирішення в науковій літературі та законодавстві. Але завжди існує ймовірність, що ті ж самі відомості будуть складати комерційну таємницю не одного суб’єкта, тобто правом на той самий об’єкт будуть володіти одночасно декілька суб’єктів, до того ж незалежно один від одного. Таким чином, виключні права на деякі нематеріальні об’єкти можуть бути засновані не на абсолютній, а на відносній монополії. На підставі схожих міркувань В.А.Дозорцев сформулював, “що поняття виключного права включило до себе поруч з абсолютними і квазі-абсолютні права, коли право на той самий об’єкт належить самостійно та незалежно кільком особам”.

Отримавши правове відбиття в категорії виключних прав, монополія володільця інтелектуального продукту стала обмеженою у просторі – національними рамками конкретної держави, його юрисдикцією – та у часі – строком дії правової охорони з боку держави.

На відміну від об’єктів авторського та суміжних прав, для правової охорони об’єктів промислової власності необхідна їх державна реєстрація (причому встановлені обов’язкові критерії патентоспроможності інтелектуального продукту) і отримання спеціального охоронного документа.

Внесення вкладу в статутний фонд господарюючого суб’єкта є корпоративною трансакцією, в процесі якої здійснюється обмін товару в різній формі (майновій, грошовій, нематеріальній) на корпоративні права, їх інвестування в капітал товариства з метою участі в ньому та контролю за його діяльністю, а також отримання надалі прибутку. Внеском можуть бути будь-які об’єкти, що мають властивості ринкового товару.

Щонайперше учасник (засновник) повинен володіти монополією на об’єкт, що вноситься, яка в залежності від його якостей отримала різне юридичне відбиття: для матеріальних речей – у праві власності, для нематеріальних результатів інтелектуальної діяльності – в категорії виключних прав, які, по суті, виступають гілками однієї загальної категорії абсолютних прав. Іншими словами необхідно зафіксувати право за певною особою (правоволодільцем) і заборонити його використання будь-ким без санкції правоволодільця. А.Н.Козиревим вказані ще дві обов’язкових властивості товару: корисність, під якою розуміється здатність задовольнити якусь потребу, та універсальність як придатність до обміну на будь-які товари. При здійсненні корпоративної трансакції, що досліджується, властивість корисності полягає в спроможності забезпечити виконання статутним капіталом своїх функцій, насамперед, таких як стартова, гарантійна функції та функція визначення частки кожного

Право інтелектуальної власності

учасника. Остання властивість ринкового товару – універсальність – отримує особливе й специфічне відбиття по відношенню до об'єктів інтелектуальної власності у зв'язку з їх нематеріальною формою. Задля можливості участі інтелектуального продукту в економічному обігу, необхідно забезпечити його виділення, відокремлення, відчуження, зокрема від інших результатів інтелектуальної діяльності, а також від суб'єкта. По критерію відокремлення права на об'єкти промислової власності можливо поділити на:

- а) віддільні, а, отже, здатні бути залученими до товарообігу;
- б) невіддільні від підприємства – юридичної особи, що мають обмежену здатність брати участь в економічному обігу;
- в) невіддільні від індивіда – фізичної особи, які не мають такої спроможності взагалі;
- г) невіддільні від інших результатів інтелектуальної діяльності – також мають обмежені можливості стати ліквідним товаром на ринку.

Залучені в товарообіг права на об'єкти промислової власності набувають ще одного статусу – нематеріальних активів, які згідно з п.6 Стандарту бухгалтерського обліку 8 “Нематеріальні активи” відображаються на балансі, якщо існує ймовірність отримання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з його використанням, і його вартість може бути достовірно встановлена. Таким чином, для інтелектуального продукту потрібні додаткові якості: можливість його грошової оцінки та здатність приносити прибуток від залучення його до обігу (інвестиційна привабливість).

Підбиваючи підсумки, відзначимо, що приймаючи участь у корпоративній трансакції, інтелектуальний продукт виступає в трьох аспектах: як об'єкт виключних прав; як товар; як нематеріальний актив. Для забезпечення оборотоздатності об'єкти промислової власності повинні мати певні властивості, а саме: виключність; корисність; відчуженість; можливість грошової оцінки; інвестиційна привабливість.

На відміну від речей інтелектуальний продукт має певні обмеження, які відбиваються на умовах його залучення до товарного економічного обігу. Йдеться про такі питання, як:

- необхідність державної реєстрації прав на об'єкти промислової власності;
- наявність охоронного документа, який підтверджує право на визначений об'єкт промислової власності;
- наявність обов'язкової сплати зборів за підтримання чинності охоронного документа;
- обмеження строку правової охорони об'єктів промислової власності;
- виключність і абсолютність прав на об'єкти промислової власності;
- в окремих випадках можливість обмеженого використання прав на об'єкти промислової власності (наприклад, у разі, коли мовиться про винахід, що є удосконаленням вже запатентованого винаходу, або корисну модель, що зачіпає права на запатентований винахід, або можливість використання товарного знаку тільки відносно зазначених у свідоцтві груп товарів).

З урахуванням вказаних обмежень постає ряд питань щодо внесення прав промислової власності в статутний фонд господарського товариства, які не мають законодавчого вирішення: права чи на всі об'єкти промислової власності можуть бути внеском до капіталу товариства; чи можуть бути внесені права на незареєстровані об'єкти; який механізм внесення прав на промислову власність до статутного фонду; який їх правовий режим у майні господарського товариства; хто зобов'язаний приймати міри по продовженню строку дії правової охорони об'єкта промислової власності; які правові наслідки тягне його сплив;

яка правова доля прав на об'єкти промислової власності, що були внесені до статутного фонду, у разі виходу учасника із складу господарського товариства, а також при ліквідації останнього.

Майно може бути передано товариству не лише на титулі власності, а й користування. В цьому випадку мовиться про вклад майнового права користування. Внесок майновим правом на об'єкт інтелектуальної (промислової) власності після заснування господарського товариства також переходить у відання останнього. Але на відміну від матеріальних речей, у яких, по загальному правилу, в разі внесення до капіталу юридичної особи, відбувається зміна власника, права користування нематеріальними об'єктами за самою своєю суттю не можуть перейти у власність (мова може йти лише про відмову від права користування правоволодільцем та його придбання іншим суб'єктом). Внесок правами користування майном до статутного фонду за своєю юридичною природою належить до правовідносин найму (оренди). Як правило, власник-наймодавець, надавши у тимчасове користування майно, що йому належить, сам його не використовує. У зв'язку ж з нематеріальною формою результатів інтелектуальної діяльності можливе їх одночасне використання декількома суб'єктами, тобто як засновником, так і самим господарським товариством. Ці обставини вказують на необхідність закріплення особливих умов перебування прав на об'єкти промислової власності у складі майна господарського товариства.

Підсумовуючи зроблений аналіз, підкреслимо, що законодавець, продекларувавши можливість участі у господарському товаристві шляхом внесення прав на об'єкти промислової власності, не провів дослідження та не піддав актуалізації їхні властивості в цілях здійснення корпоративної трансакції. Наслідком цього є неврегульованість багатьох питань щодо правового режиму подібного роду внесків до статутного фонду товариства. Виявлення вказаних прогалин у законодавстві розкриває проблему по їх подальшому вивченню та розробці механізмів врегулювання.

Література

1. Борохович Л., Моностырская А., Трохова М. *Ваша интеллектуальная собственность*. – Спб: Питер.
2. *Гражданское право/под общей ред. Суханова Е. А.: В 2 т. Том I*. – М.: Изд-во БЕК, 2000.
3. Дозорцев В.А. *Понятие исключительного права* // *Юридический мир*. – 2000. – №3,9.
4. Козырев А. Н. *Оценка интеллектуальной собственности*. – М.: Экспертное бюро, 1997.
5. Раевич С. И. *Исключительные права. Право на товарные знаки, промышленные образцы, изобретения, авторское право*. –Л.: Госиздат, 1926.
6. Сергеев А. П. *Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации*. – М.: ПБОЮЛ Гриженко Е. М., 2001.
7. *Цивільне право. Частина 1 / Редакційна колегія: Д.В. Боброва, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова, О.А. Підпригора*. – К.: Вентурі, 1997;
8. Шершеневич Г. Ф. *Авторское право на литературные произведения*. – Казань, 1891.
9. Штумпф Г. *Договор о передаче ноу-хау*. – М.: Прогресс, 1976.